

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Riigikogu
seadus
terviktekst
01.06.2005
31.12.2005

Perekonnaseadus

Vastu võetud 12.10.1994
[RT I 1994, 75, 1326](#)
jõustumine 01.01.1995

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
28.05.1996	RT I 1996, 40, 773	08.06.1996
26.06.1996	RT I 1996, 49, 953	26.07.1996
12.03.1997	RT I 1997, 28, 422	19.04.1997
17.04.1997	RT I 1997, 35, 538	19.05.1997
31.05.2000	RT I 2000, 50, 317	01.08.2000
17.01.2001	RT I 2001, 16, 69	01.03.2001
03.05.2001	RT III 2001, 15, 154	03.05.2001
30.05.2001	RT I 2001, 53, 307	30.06.2001
05.06.2002	RT I 2002, 53, 336	01.07.2002
03.12.2003	RT I 2003, 78, 527	01.01.2004
25.02.2004	RT I 2004, 14, 92	14.05.2004
24.03.2004	RT I 2004, 22, 148	08.04.2004
15.12.2004	RT I 2005, 1, 1	31.03.2005
23.03.2005	RT I 2005, 20, 124	01.06.2005

I osa ABIELU

1. peatükk ABIELU SÕLMIMINE

§ 1. Abielu sõlmimise kord

- (1) Abielu sõlmitakse mehe ja naise vahel.
- (2) Õigusliku tähendusega on ainult abielu, mille sõlmimisel on koostatud perekonnaseisuasutuse abieluakt.
- (3) Abielu sõlmitakse mitte varem kui ühe kuu ja mitte hiljem kui kolme kuu möödumisel abiellujate poolt perekonnaseisuasutusele avalduse esitamisest.
- (4) Mõjuvatel põhjustel võib abiellujate soovil perekonnaseisuasutus käesoleva paragrahvi 3. lõikes sätestatud tähtaegu lühendada või pikendada. Tähtaega võib pikendada kuni kuue kuuni, arvates avalduse esitamisest.
- (5) Abielu sõlmivad abiellujad isiklikult, üheaegselt kohal olles. Abielu on sõlmitud, kui abiellujad on abieluaktile alla kirjutanud.

§ 2. Abielu sõlmimise eeldused

- (1) Abielu sõlmitakse abiellujate ühisel soovil.

(2) Abielu ei või sõlmida, kui abielluja ei kinnita oma abiellumissoovi või kui abielluja ei ole abiellumisealine või kui ilmnevad käesoleva seaduse §-s 4 nimetatud asjaolud.

§ 3. Abiellumisiga

(1) Isik on abiellumisealine, kui ta on saanud 18-aastaseks.

(2) 15-18-aastane alaealine võib abielluda oma vanemate või eestkostja kirjalikul nõusolekul.

(3) Kui lapsel on üks vanem või kui teine vanem on teadmata kadunud või teisele vanemale on tema piiratud teovõime tõttu määratud eestkostja, samuti kui ühelt vanemalt on vanema õigused ära võetud, piisab 15–18-aastase alaealise abiellumiseks ühe vanema nõusolekust.

(4) Kui kas või üks vanematest või eestkostja ei anna abiellumiseks nõusolekut, võib kohus anda abiellumisloa ühe vanema või eestkostetasutuse avalduse alusel. Kohus annab abiellumisloa, kui abiellumine vastab alaealise huvidele.

[RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

§ 4. Abielu sõlmimise takistus

Abielu ei või sõlmida:

- 1) isikute vahel, kellest vähemalt üks on juba abielus;
- 2) otsejoones ülenejate või alanejate sugulaste vahel, vendade ja õdede ning poolvendade ja -õdede, lapsendajate ja lapsendatute, samuti sama isiku poolt lapsendatute vahel;
- 3) isikute vahel, kellest vähemalt ühele on määratud eestkostja tema piiratud teovõime tõttu (välja arvatud käesoleva seaduse § 3 2.-4. lõikes nimetatud juhtudel).

[RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

§ 4¹. Vaimuliku õigus keelduda abielu sõlmimisest

Lisaks käesoleva seaduse §-s 4 sätestatule on kiriku, koguduse või koguduste liidu vaimulikul, kellele käesoleva seaduse § 130¹ alusel on regionaalminister andnud abielu sõlmimise õiguse, õigus keelduda abielu sõlmimisest, kui abielluja ei vasta kirikus, koguduses või koguduste liidus kehtiva usutunnistuse järgsetele abielu sõlmimise tingimustele.

[RT I 2004, 22, 148- jõust. 08.04.2004]

2. peatükk ABIKAASADE ISIKLIKUD ÕIGUSED

§ 5. [Kehtetu - RT I 2005, 1, 1- jõust. 31.03.2005]

§ 6. Kitsenduste keeld

Abikaasade isiklikke õigusi ja vabadusi kitsendavad kokkulepped on tühised.

3. peatükk ABIKAASADE VARALISED ÕIGUSED

1. jagu Üldsätted

§ 7. Abikaasade varaliste õiguste alus

Abikaasade varalised õigused määratakse kindlaks seaduses ja abieluvaralepinguga, kui see on sõlmitud.

2. jagu Abieluvaraleping

§ 8. Abieluvaralepingu mõiste

(1) Abieluvaralepinguga võivad abikaasad kindlaks määrata vastastikused varalised õigused ja kohustused erinevalt käesoleva peatüki 3. jaos sätestatust, kui seadusest ei tulene teisiti.

(2) Kui abieluvaralepingut ei ole sõlmitud või kui leping ei hõlma abikaasade kogu vara, kohaldatakse abikaasade vara või abieluvaralepinguga hõlmamata vara suhtes käesoleva peatüki 3. jaos sätestatud.

§ 9. Abieluvaralepingu sisu

(1) Abieluvaralepinguga võidakse kindlaks määrata:

- 1) milline enne abiellumist abikaasale kuulunud vara jääb tema lahusvaraks ja milline vara saab abikaasade ühisvaraks;
- 2) milline abielu kestel omandatud või omandatav vara on ühisvara ja milline lahusvara;
- 3) kuidas abikaasade ühisvara vallata, kasutada ja käsutada;
- 4) kuidas abikaasade ühisvara jagada;
- 5) abikaasade vastastikused ülalpidamiskohustused abielu kestel ja abielu lõppemisel;
- 6) abikaasade muud vastastikused varalised õigused ja kohustused, kui see ei ole vastuolus seadusega.

(2) Abieluvaralepinguga ei või:

- 1) lugeda abikaasade ühisvaraks vara, mis abikaasa on kinke või pärimise teel omandanud tingimusega, et see kuulub temale lahusvarana;
- 2) jätta abikaasat või lahutatud abikaasat ilma õigusest saada ülalpidamist käesoleva seaduse 4. peatükis sätestatud alustel;
- 3) loobuda abikaasade ühisvara jagamise õigusest abielu lõppemisel.

§ 10. Abieluvaralepingu sõlmimine

(1) Abieluvaralepingu võib sõlmida enne abiellumist või abielu kestel.

(2) Poolte kokkuleppel võib abieluvaralepingut muuta või sõlmida uue abieluvaralepingu. Varem sõlmitud abieluvaraleping kehtib muutmata osas, samuti osas, mis ei ole vastuolus hiljem sõlmitud abieluvaralepinguga.

(3) 15--18-aastane alaealine võib sõlmida abieluvaralepingu, kui ta on saanud abiellumiseks nõusoleku või loa (§ 3).

(4) Abieluvaraleping tõestatakse notariaalselt.

(5) Enne abiellumist sõlmitud abieluvaralepingust tekivad abikaasade vastastikused õigused ja kohustused abielu sõlmimise ajast.

(6) Abieluvaraleping kantakse abikaasa nõudel abieluvaralepingu registrisse. Abieluvaralepingust tulenevad abikaasa varalised õigused kehtivad kolmandate isikute suhtes, kui abieluvaralepingu kohta on tehtud kanne abieluvaralepingu registrisse enne kolmanda isiku nõude tekkimist. Abieluvaralepingu registrit peetakse seaduses sätestatud korras.

§ 11. Abieluvaralepingu lõpetamine abielu kestel

(1) Abieluvaraleping lõpetatakse poolte notariaalselt tõestatud kokkuleppel või ühe abikaasa nõudel kohtu poolt.

(2) Abikaasal on õigus nõuda abieluvaralepingu lõpetamist, kui:

- 1) kohus on tuvastanud teise abikaasa teadmata kadumise fakti;
- 2) kohus on välja kuulutanud ühe abikaasa pankroti;
- 3) teine abikaasa kahjustab oluliselt abikaasade vara või teeb tegusid, mis võivad abikaasade vara oluliselt kahjustada.

(3) Abieluvaralepingu lõpetamisel lõpevad abieluvaralepingust tulenevad õigused ja kohustused. Abikaasade ühis- ja lahusvara, mille kohta oli sõlmitud abieluvaraleping, määratakse kindlaks ja ühisvara jagatakse vastavalt abieluvaralepingule.

(4) Abieluvaralepingu lõpetamisel poolte kokkuleppel võivad abikaasad kokku leppida, et abieluvaralepingut ei ole tervikuna või teatud osas sõlmitud.

[RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

§ 12. Abieluvaraleping abielu lõppemisel

(1) Abieluvaraleping lõpeb abikaasa surma või abielu lahutamisega.

(2) Abieluvaralepingu lõppemisel abikaasa surma korral või abielu lahutamisel lõpevad abieluvaralepingust tulenevad õigused ja kohustused. Abikaasade ühis- ja lahusvara määratakse kindlaks ning ühisvara jagatakse vastavalt abieluvaralepingule.

(3) Kui abieluvaralepingust tuleneb lahutatud abikaasa ülalpidamiskohustus pärast abielu lahutamist, jääb see kohustus pärast abielu lahutamist kestma.

§ 13. Abieluvaralepingu kehtetus

(1) Kui abieluvaraleping on tunnistatud kehtetuks või on tühine tsiviilseadustiku üldosa tehingute kehtetuse kohta käivate sätete alusel, kohaldatakse abielu kestel omandatud vara suhtes käesoleva peatüki 3. jao sätteid.

(2) Abielu kehtetuks tunnistamisel on abieluvaraleping tühine. Sel juhul kohaldatakse kehtetu abielu kestel omandatud vara suhtes käesoleva seaduse § 36 3. või 4. lõikes sätestatud.

3. jagu Ühis- ja lahusvara

§ 14. Ühisvara

(1) Abielu kestel abikaasade omandatud vara on abikaasade ühisvara.

(2) Kohus võib abikaasade ühisvaraks osaliselt või täielikult tunnistada abikaasa lahusvara, mille väärtus on abielu kestel abikaasade töö või rahaliste kulutuste tulemusel oluliselt suurenenud.

§ 15. Lahusvara

(1) Abikaasa lahusvara on tema omandis enne abiellumist olnud vara, samuti tema poolt abielu kestel kinke või pärimise teel omandatud vara ning vara, mille see abikaasa on omandanud pärast abielusuhete lõppemist.

(2) Abielu kestel omandatud isiklikud tarbeesemed on abikaasa lahusvara.

§ 16. Abikaasade tehingud

Abikaasad võivad omavahel teha tehinguid lahusvaraga, samuti sõlmida ühisvara täieliku või osalise jagamise kokkuleppeid või kokkuleppeid ühisvara või selle osa valdamise, kasutamise ja käsutamise kohta.

§ 17. Ühisvara valdamine, kasutamine, käsutamine

(1) Abikaasadel on võrdne õigus ühisvara vallata, kasutada ja käsutada.

(2) Abikaasad valdavad, kasutavad ja käsutavad ühisvara kokkuleppel. Kokkuleppe puudumisel lahendab vaidluse ühisvara valdamise või kasutamise üle kohus abikaasa nõudel.

(3) Kui üks abikaasa teeb tehingu abikaasade ühisomandis oleva vallasasja võõrandamiseks, eeldatakse teise abikaasa nõusolekut. (õ) 3.04.2007 17:45

(4) Abikaasade ühisomandis olevat registrisse kandmisele kuuluvat vallasasja ei või võõrandada ega pantida teise abikaasa kirjaliku nõusolekuta, sõltumata sellest, kumma abikaasa nimel on vallasasi registrisse kantud.

(5) Kui käesoleva peatüki 2. ja 3. jao sätete alusel võib kinnisasja lugeda abikaasade ühisvaraks ja selle omanikuna on kinnistusraamatusse kantud üks abikaasa, kantakse teine abikaasa ühisomanikuna kinnistusraamatusse abikaasade ühise notariaalselt tõestatud avalduse alusel. Kui kinnistusraamatusse omanikuna kantud abikaasa keeldub ühise avalduse esitamisest, võib teine abikaasa kohtu korras nõuda enda ühisomanikuks tunnistamist ja kinnistusraamatu kande muutmist.

§ 18. Ühisvara jagamine

(1) Abikaasade ühisvara võidakse jagada abielu kestel, abielu lahutamisel või pärast seda.

(2) Kui ühisvara jagamise ajal abikaasade abielusuhed ei ole lõppenud, määratakse ühisvara kindlaks jagamise aja seisuga. Kui ühisvara jagatakse pärast abielusuhete lõppemist, määratakse ühisvara kindlaks abielusuhete lõppemise aja seisuga.

(3) Abikaasad jagavad ühisvara kokkuleppel.

(4) Abikaasade ühisomandis oleva kinnisasja jagamise leping tuleb tõestada notariaalselt.

(5) Vaidluse korral jagab kohus ühisvara ühe või mõlema abikaasa nõudel.

(6) Ühisvara jagamisel jagamata jäänud vara, samuti vara, mida abikaasad omandavad abielu kestel pärast ühisvara jagamist, on abikaasade ühisvara.

§ 18¹. Ühisvara jagamine täitemenetluses

Kui ühe abikaasa suhtes on algatatud täitemenetlus ja tema lahusvarast ei piisa sissenõudja nõude rahuldamiseks, võib sissenõudja esitada kohtule hagi abikaasade ühisvara jagamiseks.

§ 19. Osad ühisvara jagamisel

(1) Abikaasade ühisvara jagamisel loetakse nende osad võrdseks, olenemata sellest, et üks abikaasa ei saanud sissetulekut seoses lapse kasvatamisega või muudel mõjuvatel põhjustel.

(2) Kohus võib kõrvale kalduda abikaasade osade võrdsusest:

- 1) arvestades lapse või teise abikaasa tähelepanu väärivat huvi;
- 2) kui üks abikaasa ei ole mõjuvate põhjusteta osalenud oma sissetuleku või tööga ühisvara omandamisel;
- 3) kui ühisvara on omandatud ühe abikaasa lahusvara arvel;
- 4) kui abikaasa lahusvara väärtus on abielu kestel oluliselt suurenenud teise abikaasa töö, rahaliste kulutuste või abikaasade ühisvara osa arvel.

(3) Abikaasade ühisvara jagamisel määratakse kummalegi abikaasale jääv vara kaasomandi osana, asjadena ning varaliste õiguste ja kohustustena.

(4) Kui ühisvara jagamisel osutub ühele abikaasale jääva vara väärtus suuremaks tema osast ühisvaras, mõistab kohus temalt teisele abikaasale rahalise hüvituse.

§ 20. Vastutus abikaasa kohustuse eest

(1) Oma varalise kohustuse eest vastutab abikaasa oma lahusvaraga ja ühisvara selle osaga, mis kuuluks talle ühisvara jagamisel.

(2) Perekonna huvides võetud varalise kohustuse järgi vastutavad abikaasad ühisvaraga ja mõlema abikaasa lahusvaraga.

(3) Kui ühe abikaasa kuriteo läbi suurenes abikaasade ühis- või teise abikaasa lahusvara, hüvitatakse kuriteoga tekitatud kahju lisaks käesoleva paragrahvi 1. lõikes nimetatule ka teise abikaasa osa arvel ühisvaras, samuti teise abikaasa lahusvara arvel selle osa ulatuses, mille võrra tema lahusvara kuriteo läbi suurenes.

4. peatükk ABIKAASA ÜLALPIDAMINE

§ 21. Abikaasa ülalpidamiskohustus

Abikaasa on kohustatud abi vajavat töövõimetut abikaasat, samuti abikaasat raseduse ja lapse hooldamise ajal kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni ülal pidama, kui kohustatud abikaasa varaline seisund ülalpidamist võimaldab.

§ 22. Ülalpidamiskohustus pärast abielulahutust

(1) Abivajaval töövõimetul lahutatud abikaasal on õigus saada endiselt abikaasalt ülalpidamist, kui ta invaliidistus või jõudis pensioniikka abielu kestel ja kui kohustatud lahutatud abikaasa varaline seisund ülalpidamist võimaldab.

(2) Lahutatud abikaasal on õigus saada lahutatud abikaasalt ülalpidamist raseduse ja lapse hooldamise ajal kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni, kui laps oli eostatud abielu kestel ja kui kohustatud lahutatud abikaasa varaline seisund ülalpidamist võimaldab.

(3) Kui abielu on kestnud vähemalt 25 aastat, on lahutatud abikaasal õigus saada lahutatud abikaasalt ülalpidamist ka siis, kui abivajav abikaasa jõudis pensioniikka või invaliidistus kolme aasta jooksul pärast abielu lahutamist ja kui kohustatud lahutatud abikaasa varaline seisund ülalpidamist võimaldab.

§ 23. Elatise suurus

(1) Kui abikaasa või lahutatud abikaasa ei täida käesoleva seaduse §-des 21 ja 22 sätestatud ülalpidamiskohustust, mõistab kohus elatise abikaasa või lahutatud abikaasa ülalpidamiseks välja igakuise elatusrahana, lähtudes kummagi abikaasa varalisest seisundist ja abivajadusest.

(2) Varalise seisundi või abivajaduse muutumisel võib abikaasa või lahutatud abikaasa nõuda elatise suuruse muutmist või elatise maksmise lõpetamist.

§ 24. Ülalpidamiskohustusest vabastamine

Kohus võib abikaasa vabastada teise abikaasa ülalpidamiskohustustest või piirata seda kohustust tähtajaga:

- 1) kui elatist nõudva abikaasa käitumine abielus oli vääritud;
- 2) kui abielu kestis lühikest aega või muul kohtu poolt mõjuvaks tunnistatud põhjusel.

§ 25. Ülalpidamiskohustuse lõppemine

Abikaasa ülalpidamiskohustus lõpeb, kui langevad ära käesoleva seaduse §-des 21 ja 22 sätestatud ülalpidamiskohustuse alused, samuti kui ülalpidamist saav lahutatud abikaasa abiellub uuesti.

5. peatükk ABIELU LÕPPEMINE

§ 26. Abielu lõppemise alused

Abielu lõpeb abikaasa surmaga või abielu lahutamisega.

§ 27. Abielu lahutamine

- (1) Abielu lahutab perekonnaseisuasutus või kohus.
- (2) Perekonnaseisuasutus võib abielu lahutada juhul, kui mõlema abikaasa elukoht on Eestis.
[RT I 2005, 20, 124- jõust. 01.06.2005]

§ 28. Abielu lahutamine perekonnaseisuasutuses

(1) Perekonnaseisuasutuses lahutatakse abielu abikaasade kokkuleppel nende ühise kirjaliku avalduse alusel, mille abikaasad esitavad isiklikult perekonnaseisuasutusele. Abielu lahutatakse mitte varem kui ühe kuu ja mitte hiljem kui kolme kuu möödumisel avalduse esitamisest.

(2) Kui abikaasa ei saa ühise avalduse esitamiseks isiklikult perekonnaseisuasutusse ilmuda, võib ta esitada notariaalselt tõestatud eraldi avalduse. Välisriigis viibiv abikaasa võib esitada kirjaliku avalduse, millel avaldaja allkiri on Eesti Vabariigi konsulaarametniku poolt kinnitatud. Välisriigis koostatava avalduse vormi kinnitab siseminister määrusega.
[RT I 2005, 20, 124- jõust. 01.06.2005]

(3) Perekonnaseisuasutuses lahutatakse abielu ühe abikaasa avalduse alusel, kui kohus on tuvastanud teise abikaasa teadmata kadumise fakti.

(4) Perekonnaseisuasutuses ei lahutata abielu, kui abikaasa soovib, et koos abielu lahutamise ja lahendamise vaheliseks ajaks lapsesse puutuv või ühisvara jagamise puutuv vaidlus või mõistetaks välja elatis.

§ 29. Abielu lahutamine kohtus

- (1) Kohus lahutab abielu abikaasa nõudel, kui:
 - 1) abikaasad vaidlevad abielu lahutamise üle,
 - 2) abikaasa soovib koos abielu lahutamise ja lahendamise vaheliseks ajaks lapsesse puutuv või ühisvara jagamise puutuv vaidlus või mõistetaks välja elatis.
 - 3) perekonnaseisuasutus ei ole pädev abielu lahutama.
[RT I 2005, 20, 124- jõust. 01.06.2005]

(2) Abielu lahutatakse, kui kohus teeb kindlaks, et abielu jätkamine on võimatu.

(3) Abielu lahutamisel lahendab kohus abikaasade nõudel lapsesse puutuva vaidluse, vaidluse elatise või ühisvara jagamise üle. Kui kohus ei rahulda abielu lahutamise nõuet, jäetakse nõue lapsesse puutuvas, elatise ja ühisvara jagamise vaidluses läbi vaatamata.

(4) Kui kolmas isik on esitanud nõude ühisvara suhtes, lahendab kohus ühisvara jagamise vaidluse abielulahutusest eraldi menetluses.

(5) Abielu lahutamise kohtuotsuse ärakirja saadab kohus 10 päeva jooksul pärast kohtuotsuse jõustumist perekonnaseisuasutusele, kus abielu on sõlmitud.

§ 30. Abielu lõppemise aeg

Abielu lõpeb:

- 1) abikaasa surma korral - abikaasa surmast;
- 2) abielu lahutamisel perekonnaseisuasutuses - abielulahutusakti koostamisest;
- 3) abielu lahutamisel kohtus - kohtuotsuse jõustumisest.

§ 31. [Kehtetu - RT I 2005, 1, 1- jõust. 31.03.2005]

§ 32. Abielu taastamine

(1) Surnuks tunnistatud abikaasa tagasitulekul loetakse abielu taastatuks, kui kumbki abikaasa ei ole uuesti abiellunud. Abielu loetakse taastatuks pärast surnuks tunnistamise tühistamise kohtuotsuse jõustumist.

(2) Teadmata kadunud abikaasa tagasituleku korral võidakse abielu, mis on lahutatud seoses abikaasa teadmata kadumisega, taastada, kui kumbki lahutatud abikaasadest ei ole uuesti abiellunud. Abielu taastab perekonnaseisuasutus abikaasade avalduse alusel. Abielu loetakse taastatuks abielulahutusmärke tühistamisest abieluaktis.

[RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

6. peatükk ABIELU KEHTETUS

§ 33. Kehtetuks tunnistamise alus

(1) Kohus tunnistab abielu kehtetuks üksnes siis, kui abielu sõlmides on rikutud käesoleva seaduse §-de 3 ja 4 sätteid, samuti kui sõlmiti näilik abielu või kui abielu sõlmimise nõusolek saadi abielluja tahte vastaselt pettuse või sunniga.

(2) Abielu kehtetuks tunnistamise kohtuotsuse ärakirja saadab kohus 10 päeva jooksul kohtuotsuse jõustumisest perekonnaseisuasutusele, kus abielu on sõlmitud.

§ 34. Abielu kehtetuks tunnistamise nõudeõigus

(1) Abielu kehtetuks tunnistamist võib nõuda:

- 1) alaealine abikaasa, tema vanem või eestkostja, kui abielu on sõlmitud käesoleva seaduse § 3 sätete rikkumisega;
- 2) abikaasa, kui sõlmiti näilik abielu või kui abielu sõlmiti käesoleva seaduse § 4 sätete rikkumisega;
- 3) abikaasa, kelle abielu sõlmimise nõusolek saadi tema tahte vastaselt pettuse või sunniga;
- 4) muu isik, kelle õigusi on rikutud käesoleva seaduse § 4 sätete rikkumisega.

(2) Pettuse või sunni mõjul sõlmitud abielu kehtetuks tunnistamise nõude aegumistähtaeg on üks aasta abielu sõlmimisest.

§ 35. Abielu kehtetuks tunnistamise välistamine

Kohus võib abielu jätta kehtetuks tunnistamata, kui on ära langenud asjaolud, mis vastavalt käesoleva seaduse § 33 1. lõikele on abielu kehtetuks tunnistamise aluseks.

§ 36. Abielu kehtetuks tunnistamise tagajärjed

(1) Abielu tunnistatakse kehtetuks algusest peale.

(2) Isikutel, kelle abielu on kehtetuks tunnistatud, ei ole abielust tulenevaid õigusi ja kohustusi teineteise suhtes.

(3) Kui abielu on tunnistatud kehtetuks, kohaldatakse kehtetu abielu kestel abikaasade poolt ühiselt omandatud vara suhtes kaasomandi sätteid. Kaasomani ke osad määrab vaidluse korral kohus.

(4) Kui abielu on tunnistatud kehtetuks seetõttu, et üks abielluja varjas teise abielluja eest, et ta on juba abielus, või mõjutas teist abikaasat abielluma pettuse või sunniga, võib kohus temalt välja mõista käesoleva seaduse §-des 21 ja 22 sätestatud alustel elatise temaga kehtetus abielus olnud isikule ning selle isiku nõudel jagada kehtetu abielu kestel omandatud vara käesoleva seaduse 3. peatüki 3. jao sätete alusel.

§ 37. Kehtetust abielust sündinud lapsed

Kehtetuks tunnistatud abielust sündinud lastel on samad õigused ja kohustused kui abielust sündinud lastel.

II osa PEREKOND

7. peatükk

LASTE PÕLVNEMINE

§ 38. Põlvnemise õiguslik tähendus

(1) Vanemate ja laste vastastikused õigused ja kohustused tulenevad laste põlvnemisest, mis on tõestatud seaduses sätestatud korras.

- (2) Laps põlvneb emast, kes on tema sünnitanud.
- (3) Laps põlvneb isast, kes on tema eostanud.
- (4) Selle seaduse tähenduses loetakse lapseks alaealist isikut.

§ 39. Põlvnemine mehest, kes on lapse emaga abielus

(1) Laps, kes on sündinud või eostatud vanemate abielu kestel, loetakse põlvnevaks mehest, kes on lapse emaga abielus.

(2) Lapse sünniakti kantakse emana isik, kes on lapse sünnitanud, ja isana isik, kes on lapse emaga abielus, ükskõik kumma avalduse alusel.

(3) Kui abielu kestel sündinud või eostatud laps ei põlvne lapse emaga abielus olevast mehest, ei kanta abikaasade ühisel avaldusel lapse emaga abielus olevat meest isana lapse sünniakti.

(4) Laps, kes sündis pärast lapse emaga abielus olnud mehe surma, loetakse eostatuks abielu kestel, kui mehe surma päevast lapse sündimiseni ei ole möödunud üle 10 kuu.

(5) Laps, kes sündis pärast abielu lahutamist või kehtetuks tunnistamist, loetakse eostatuks abielu kestel, kui abielu lahutamise või kehtetuks tunnistamise päevast lapse sündimiseni ei ole möödunud üle 10 kuu.

(6) Kui mees on andnud kirjaliku nõusoleku abikaasa kunstlikuks viljastamiseks, loetakse laps temast põlvnevaks.

§ 40. Kunstliku viljastamise saladus

(1) Kunstliku viljastamise doonoril ei ole õigust nõuda ema ega lapse isiku kindlakstegemist ega enda tunnistamist isaks.

- (2) Kohus ei tuvasta lapse põlvnemist kunstliku viljastamise doonorist.
- (3) Kunstliku viljastamise korraldanud isikud on kohustatud hoidma kunstliku viljastamise saladust.

§ 41. Põlvnemise kindlakstegemine isast, kes ei ole lapse emaga abielus

(1) Lapse põlvnemine isast, kes ei ole lapse emaga abielus, tehakse kindlaks lapse isa ja ema ühise kirjaliku avalduse alusel, mille nad isiklikult esitavad perekonnaseisuasutusele.

(2) Kui on alust arvata, et käesoleva paragrahvi 1. lõikes nimetatud ühise avalduse esitamine võib osutuda pärast lapse sündi võimatuks või raskeks, võib avalduse esitada naise raseduse ajal.

(3) Kui vanemad ei saa isiklikult ühist avaldust perekonnaseisuasutusele esitada, võib kumbki esitada notariaalselt tõestatud avalduse. Välisriigis viibiv vanem võib esitada kirjaliku avalduse, millel avaldaja allkiri on Eesti Vabariigi konsulaarametniku poolt kinnitatud. Välisriigis koostatava avalduse vormi kinnitab siseminister määrusega.

[RT I 2005, 20, 124- jõust. 01.06.2005]

- (4) Isa avalduse alusel tehakse lapse põlvnemine isast kindlaks, kui:
 - 1) lapse ema on surnud;
 - 2) kui lapse ema on teadmata kadunud või talle on määratud eestkostja tema piiratud teovõime tõttu;
 - 3) lapse ema asukohta ei ole võimalik kindlaks teha;
 - 4) lapse emalt on vanema õigused ära võetud.

(5) Vanemate ühise või isa avalduse alusel teeb perekonnaseisuasutus sünniakti kande lapse isa kohta.

§ 42. Põlvnemise tuvastamine isast, kes ei ole lapse emaga abielus

(1) Kui lapse vanemad ei ole omavahel abielus ja lapse põlvnemist ei ole võimalik kindlaks teha, võib põlvnemist isast tuvastada kohtus ema, lapse eestkostja, eestkostesutuse või isiku nõudel, kes end lapse isaks peab. Kui lapse põlvnemine ei ole tuvastatud enne tema täisealiseks saamist, võib lapse põlvnemist isast tuvastada üksnes täisealiseks saanud lapse nõudel.

(2) Põlvnemise isast tuvastab kohus asjaolude alusel, mis võimaldavad meest lapse isaks pidada.

(3) Põlvnemise tuvastamise kohtuotsuse ärakirja saadab kohus 10 päeva jooksul kohtuotsuse jõustumisest perekonnaasutusele, kus asub lapse sünniakt.

§ 43. Väljaspool abielu sündinud lapse isa nime kanne

(1) Kui emal, kes ei ole abielus, sünnib laps ja lapse põlvnemine isast ei ole kindlaks tehtud või tuvastatud käesoleva seaduse §-des 41 ja 42 sätestatud korras, siis lapse sünniakti kannet isa kohta ei tehta. Emal nõudel kantakse sünniakti isa perekonnanimega ema perekonnanime, isa eesnimena aga nimi ema ütluse kohaselt.

(2) Kui abielu kestel sündinud või eostatud laps ei põlvne lapse emaga abielus olevast mehest ja lapse põlvnemine isast ei ole kindlaks tehtud või tuvastatud käesoleva seaduse §-des 41 ja 42 sätestatud korras, siis lapse sünniakti kannet isa kohta ei tehta. Emal nõudel kantakse sünniakti isa perekonnanimega ema perekonnanime, isa eesnimena aga nimi ema ütluse kohaselt.

(3) Käesoleva paragrahvi 1. ja 2. lõikes nimetatud alustel tehtud isa nime kanne ei tõenda lapse põlvnemist isast.

§ 44. Vanema kanne vaidlustamine

(1) Kohus võib tunnistada lapse sünniaktis vanema kohta tehtud kanne ebaõigeks, kui tuvastab, et laps ei põlvne sellest vanemast.

(2) Vanemate kohta tehtud kannet võib kohtus vaidlustada:

- 1) isik, kes on lapse sünniakti kantud lapse isa või emana;
- 2) isik, kes nõuab enda vanemaks tunnistamist, juhul kui sünniakti on vanemana kantud teine isik;
- 3) lapse eestkostja või täisealiseks saanud laps.

(3) Kanne ebaõigeks tunnistamise nõude aegumistähtaeg on üks aasta päevast, mil isik sai teada või pidi teada saada kanne ebaõigsusest. Kui alaealine sai teada, et ta on ebaõigesti sünniakti lapse ema või isana kantud, algab aegumistähtaeg tema täisealiseks saamisest.

(4) Kohus võib tuvastada lapse põlvnemise emast, kui sünniaktis kanne ema kohta puudub või kui kohus tunnustab ema kohta tehtud kanne ebaõigeks. Emast põlvnemise tuvastamise nõudele kohaldatakse käesoleva paragrahvi 3. lõikes nimetatud aegumistähtaega.

(5) Isik, kes on sünniakti lapse isana kantud tema enda või tema ja lapse ema ühise avalduse alusel, ei või kannet vaidlustada, kui ta avalduse esitamise ajal teadis, et ta ei ole lapse isa.

(6) Kumbki abikaasa, kes on andnud kirjaliku nõusoleku kunstlikuks viljastamiseks, ei või vaidlustada sünniaktis isa kohta tehtud kannet.

§ 45. Väljaspool abielu sündinud lapse õigused ja kohustused

Lapsel, kes põlvneb vanematest, kes ei ole omavahel abielus, on samad õigused ja kohustused oma vanemate ja nende sugulaste suhtes kui lapsel, kes põlvneb omavahel abielus olevatest vanematest.

§ 46. Lapse eesnimi

[Kehtetu -RT I 2005, 1, 1- jõust. 31.03.2005]

§ 47. Lapse perekonnanimi

[Kehtetu -RT I 2005, 1, 1- jõust. 31.03.2005]

§ 48. Lapse perekonnanime muutmine

[Kehtetu -RT I 2005, 1, 1- jõust. 31.03.2005]

8. peatükk VANEMATE ÕIGUSED JA KOHUSTUSED

§ 49. Vanemate õiguste ja kohustuste võrdsus

Vanematel on oma laste suhtes võrdsed õigused ja kohustused.

§ 50. Vanema õigused ja kohustused

- (1) Vanemal on õigus ja kohustus last kasvatada ja tema eest hoolitseda.
- (2) Vanem on kohustatud oma lapse õigusi ja huve kaitsma. Vanem on lapse seaduslik esindaja. Seadusliku esindajana on vanemal eestkostja volitus.
- (3) Vanemal on õigus tagasi nõuda oma last igalt isikult, kelle juures laps on seadusliku aluseta. Vanemal ei ole õigust last tagasi saada, kui lapse üleandmine on ilmselt vastuolus lapse huvidega.
- (4) Vanem ei või vanema õigusi teostada vastuolus lapse huvidega.

§ 51. Lapse elukoht vanemate lahuselu korral

Kui vanemad elavad lahus, lepivad nad kokku, kumma vanema juures laps elab. Kokkuleppe puudumisel lahendab vaidluse vanema nõudel kohus.

§ 52. Suhtlemine lapsega

- (1) Lapsest lahus elaval vanemal on õigus lapsega suhelda. Vanem, kelle juures laps on, ei või takistada teist vanemat lapsega suhtlemast.
- (2) Kui vanemad ei ole kokku leppinud, mil viisil lahus elav vanem võtab osa lapse kasvatamisest ja temaga suhtlemisest, lahendab vaidluse eestkostesutus või vanema nõudel kohus.

§ 53. Lapse äravõtmine vanemalt

- (1) Ühe vanema, eestkostja või eestkostesutuse nõudel võib kohus otsustada võtta lapse ühelt või mõlemalt vanemalt ära vanema õiguste äravõtmiseta, kui last on ohtlik jätta vanemate juurde.
- (2) Kui lapse jätmise vanema juurde ohustab lapse tervist või elu, võib eestkostesutus lapse vanemalt ära võtta enne kohtuotsust. Sellisel juhul peab eestkostesutus 10 päeva jooksul esitama kohtusse lapse äravõtmise või vanema õiguste äravõtmise nõude.
- (3) Kui lapse äravõtmisel vanemalt jääb laps ilma vanemlikust hoolitsusest, korraldab lapse elu eestkostesutus.
- (4) Lapse äravõtmise põhjuste äralangemisel võib kohus vanema nõudel otsustada laps tagasi anda.

§ 54. Vanema õiguste äravõtmine

- (1) Ühe vanema, eestkostja või eestkostesutuse nõudel võib kohus vanema õigused ära võtta, kui vanem:
 - 1) alkohoolsete jookide, narkootiliste või muude uimastava toimega ainete kuritarvitamise tõttu või muul põhjusel, mida kohus ei loe mõjuvaks, ei täida oma kohustusi lapse kasvatamisel ja tema eest hoolitsemisel või
 - 2) kuritarvitab vanema õigusi või
 - 3) kohtleb last julmalt või
 - 4) avaldab muul viisil lapsele kahjulikku mõju või
 - 5) ei ole kasvatusasutuses viibiva lapse kasvatamises mõjuvate põhjusteta osalenud aasta jooksul.
- (2) Vanema õiguste äravõtmise nõude läbivaatamisel kaasab kohus protsessi eestkostesutuse arvamuse andmiseks.
- (3) Vanema õiguste äravõtmisel teeb kohus otsuse sellelt vanemalt lapse äravõtmise kohta.
- (4) Kui vanemalt vanema õiguste äravõtmisel jääb laps ilma vanemlikust hoolitsusest, korraldab lapse elu eestkostesutus.
- (5) Vanema õiguste äravõtmise kohtuotsuse ärakirja saadab kohus 10 päeva jooksul kohtuotsuse jõustumisest perekonnaseisuasutusele, kus lapse sünniakt asub, ja kasvatusasutusele, kus laps asub.

§ 55. Vanema õiguste äravõtmise tagajärjed

- (1) Isik, kellelt on ära võetud vanema õigused, kaotab lapse suhtes kõik õigused.
- (2) Eestkostesutus võib lubada isikule, kellelt on ära võetud vanema õigused, kokkusaamist lapsega, kui see ei avalda lapsele kahjulikku mõju.
- (3) Vanema õiguste äravõtmine ei vabasta vanemat lapse ülalpidamiskohustusest.

§ 56. Vanema õiguste taastamine

- (1) Isiku nõudel, kellelt vanema õigused on ära võetud, võib kohus vanema õigused lapse suhtes taastada, kui see isik on oma eluviisi parandanud ning soovib ja suudab vanema õigusi nõuetekohaselt täita.

(2) Vanema õiguste taastamise asja läbivaatamisel kaasab kohus protsessi eestkostetasutuse arvamuse andmiseks.

(3) Vanema õigusi ei taastata, kui laps on lapsendatud.

(4) Vanema õiguste taastamise kohtuotsuse ärakirja saadab kohus 10 päeva jooksul kohtuotsuse jõustumisest perekonnaseisutasutusele, kus lapse sünniakt asub, ja kasvatusasutusele, kus laps asub.

§ 57. Lapse äravõtmine võõrasvanemalt või kasuvanemalt

Kohus võib käesoleva seaduse §-des 53 ja 54 sätestatud alustel ja korras võõrasvanemalt (§ 68 lg. 2) või kasuvanemalt (§ 68 lg. 3) lapse ära võtta.

§ 58. Lapse huvide tagamine

Lapsesse puutuva vaidluse läbivaatamisel lähtub eestkostetasutus või kohus lapse huvidest, arvestades vähemalt 10-aastase lapse soovi. Arvestada tuleb ka noorema kui 10-aastase lapse soovi, kui lapse arengutase seda võimaldab.

§ 59. Eestkostetasutuse arvamus

Lapsesse puutuva vaidluse läbivaatamisel kaasab kohus vajadusel protsessi eestkostetasutuse arvamuse andmiseks.

9. peatükk ÜLALPIDAMISKOHUSTUSED PEREKONNAS

1. jagu Vanemate ja laste ülalpidamiskohustused

§ 60. Vanema kohustus last ülal pidada

(1) Vanem on kohustatud ülal pidama oma alaealist last ja abi vajavat töövõimetut täisealiseks saanud last.

(2) Kui laps õpib põhikoolis, gümnaasiumis või kutseõppeasutuses ja jätkab neis õppimist täisealiseks saamisel, on vanem kohustatud teda õppimise ajal ülal pidama.

§ 61. Elatis lapsele

(1) Kui vanem ei täida lapse ülalpidamiskohustust, mõistab kohus teise vanema, eestkostja või eestkostetasutuse nõudel temalt välja elatise lapsele nõude esitanud vanema või eestkostja või isiku kasuks, kelle huvides on eestkostetasutus nõude esitanud.

(2) Elatis lapsele määratakse kindlaks igakuise elatusrahana, lähtudes kummagi vanema varalisest seisundist ja lapse vajadusest.

(3) Vanema varalise seisundi või lapse vajaduse muutumisel võib kohus huvitatud isiku nõudel elatise suurust muuta.

(4) Igakuine elatusraha ühele lapsele ei või olla väiksem kui pool Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäära.

(5) Kohus võib elatise suurust vähendada alla käesoleva paragrahvi 4. lõikes nimetatud suuruse, kui vanemal on teine laps, kes elatise väljamõistmisel selles suuruses osutuks varaliselt vähem kindlustatuks kui elatist saav laps.

(6) Kohus võib jätta elatise välja mõistmata või selle suurust vähendada alla käesoleva paragrahvi 4. lõikes nimetatud suuruse või elatise maksmise lõpetada, kui:

- 1) vanem, kellelt elatist nõutakse, on töövõimetu või
- 2) lapsel on piisav sissetulek või
- 3) ilmnevad muud kohtu poolt mõjuvaks tunnistatud põhjused.

(7) Kui käesoleva paragrahvi 5. ja 6. lõikes nimetatud asjaolud langevad ära, võib kohus õigustatud isiku nõudel elatise välja mõista või elatist suurendada.

(8) Kaalukatel põhjustel võib kohus mehe, kellest lapse põlvnemise on kohus tuvastanud (§ 42), vabastada kohustusest last ülal pidada.

(9) Kui kummagi vanema juurde jääb nende laps, mõistab kohus elatise lapsele vanemalt, kellel on parem varaline seisund.

[RT I 2004, 14, 92- jõust. 14.05.2004]

§ 62. Elatis kasvatusasutuses viibivale lapsele

Kui vanem ei täida kasvatusasutuses viibiva lapse ülalpidamiskohustust, mõistab kohus kasvatus- või eestkostetasutuse nõudel vanemalt välja elatise lapsele kasvatusasutuse kasuks, kus laps viibib.

§ 63. Elatis täisealiseks saanud lapsele

(1) Elatise käesoleva seaduse §-s 60 nimetatud täisealisele isikule mõistab kohus vanemalt välja selle isiku nõudel, lähtudes käesoleva seaduse §-s 61 sätestatust.

(2) Kui pärast vanemalt täisealisele isikule elatise väljamõistmist muutus selle isiku või vanema varaline seisund, võib kohus neist ükskõik kumma nõudel elatise suurust muuta või elatise maksmise lõpetada käesoleva seaduse §-s 61 sätestatud alustel.

§ 64. Täisealiseks saanud lapse kohustus vanemat ülal pidada

(1) Täisealiseks saanud laps on kohustatud ülal pidama oma abi vajavat töövõimetut vanemat.

(2) Kui täisealiseks saanud laps ei täida käesoleva paragrahvi 1. lõikes nimetatud kohustust, mõistab kohus vanema nõudel temalt välja vanemale elatise igakuise elatusrahana, lähtudes täisealiseks saanud lapse ja vanema varalisest seisundist ja vanema vajadusest.

(3) Elatise väljamõistmisel arvestab kohus vanema kõiki lapsi, kes on saanud täisealiseks, sõltumata sellest, kas vanem esitas elatise nõude neist mitme või kõigi vastu.

(4) Kohus võib jätta elatise käesoleva paragrahvi 1. lõikes nimetatud isikult välja mõistmata, kui vanem hoidis vanema kohustuste täitmisest kõrvale.

(5) Täisealiseks saanud laps vabaneb vanema ülalpidamiskohustusest, kui vanemalt on vanema õigused ära võetud.

(6) Kui pärast täisealiseks saanud lapselt abivajavale töövõimetule vanemale elatise väljamõistmist muutus täisealiseks saanud lapse või vanema varaline seisund, võib kohus neist ükskõik kumma nõudel muuta elatise suurust või elatise maksmise lõpetada. Elatise maksmise võib lõpetada ka käesoleva paragrahvi 1. lõikes sätestatud aluse äralangemisel.

2. jagu

Teiste perekonnaliikmete ülalpidamiskohustused

§ 65. Vanavanema kohustus ülal pidada lapselast

Vanavanemad, kellel varaline seisund seda võimaldab, on kohustatud ülal pidama oma alaealist lapselast, samuti abi vajavat töövõimetut täisealist lapselast, kui lapselapsel ei ole vanemaid, abikaasat või täisealiseks saanud last või kui nendelt ei ole võimalik ülalpidamist saada.

§ 66. Lapselapse kohustus ülal pidada vanavanemat

Täisealine lapselaps, kelle varaline seisund seda võimaldab, on kohustatud ülal pidama oma abi vajavat töövõimetut vanavanemat, kui tal ei ole abikaasat või täisealiseks saanud last või kui nendelt ei ole võimalik ülalpidamist saada.

§ 67. Venna ja õe ülalpidamiskohustus

Täisealine vend ja õde, kelle varaline seisund seda võimaldab, on kohustatud ülal pidama oma alaealist venda ja õde, kui neil ei ole vanemaid, vanavanemaid või kui nendelt ei ole võimalik ülalpidamist saada.

§ 68. Võõrasvanema ja kasuvanema ülalpidamine

(1) Täisealine võõras- või kasulaps on kohustatud ülal pidama abi vajavat töövõimetut võõrasvanemat või kasuvanemat, kes on teda vähemalt 10 aastat kasvatanud ja ülal pidanud, kui võõrasvanemal või kasuvanemal ei ole täisealist töövõimelist last ega abikaasat või kui neilt ei ole võimalik ülalpidamist saada.

(2) Võõrasvanem on lapse vanemaga abielus olev isik, kes ei ole selle lapse vanem.

(3) Kasuvanem on isik, kes last tegelikult kasvatab, kuid ei ole selle lapse vanem ega võõrasvanem.

§ 69. Elatis teistele perekonnaliikmetele

(1) Kui käesoleva seaduse §-des 65-68 nimetatud isik ei täida teise perekonnaliikme ülalpidamiskohustust, mõistab kohus perekonnaliikme nõudel temalt välja elatise igakuise elatusrahana, lähtudes kummagi varalisest seisundist ja abi vajadusest.

(2) Kui pärast elatise väljamõistmist muutus elatise maksja või saaja varaline seisund või abi vajadus, võib kohus neist ükskõik kumma nõudel elatise suurust muuta või elatise maksmise lõpetada.

3. jagu

Elatise väljamõistmine ja sissetuleku arestimine

[RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

§ 70. Elatise väljamõistmise kord

(1) Kui isik ei täida ülalpidamiskohustust, mõistab kohus elatise välja alates elatisehagi esitamisest.

(2) Kohus võib hageja nõudel mõista elatise välja tagasiulatavalt kuni ühe aasta eest enne elatisehagi kohtule esitamist, kui kohustatud isik ei täitnud selle aja vältel ülalpidamiskohustust ning ei esinenud käesoleva seaduse § 61 6. lõikes nimetatud asjaolusid.

[RT I 2005, 20, 124- jõust. 01.06.2005]

§ 71. Võlgnevuse tasumisest vabastamine

Kohus võib elatist maksva isiku nõudel vabastada ta täielikult või osaliselt kohtu poolt väljamõistetud elatise võlgnevuse tasumisest, kui võlgnevus tekkis selle isiku haiguse tõttu või muudel kohtu poolt mõjuvaks tunnustatud asjaoludel ja tema varaline seisund ei võimalda tekkinud võlgnevust tasuda.

§ 72. Tasaarvestuse ja tagasinõudmise lubamatus

(1) Elatis ei kuulu tasaarvestamisele võlgniku vastuhagi katteks.

(2) Väljamakstud elatist ei või tagasi nõuda, välja arvatud juhul, kui tühistatud kohtulahend põhines hageja esitatud valeandmetel või võltsitud dokumendil.

§ 72¹. Perekonna raskesse majanduslikku olukorda pannud isiku sissetuleku arestimine

Kui isik paneb pillamise, alkohoolsete jookide või uimastava toimega ainete tarvitamise tagajärjel oma perekonna raskesse majanduslikku olukorda, võib kohus abikaasa või perekonnaliikme, kelle suhtes isik on jätnud täitmata ülalpidamiskohustuse, taotlusel arestida isiku töötasu- või muu püsiva iseloomuga sissetuleku saamise nõude ja kohustada tööandjat või muu püsiva iseloomuga sissetuleku maksmiseks kohustatud isikut tegema vastavad väljamaksed kohtuotsuses määratud suuruses taotluse esitanud isikule.

[RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

10. peatükk

LAPSENDAMINE

§ 73. Lapsendamise sisu

(1) Lapsendamine tekitab lapsendaja ja lapsendatu vahel vanema ja lapse vahelised õigused ja kohustused.

(2) Lapsendamine on tähtajatu ega saa olla seotud tingimusega.

§ 74. Lapsendatav

(1) Lapsendada võib last üksnes lapse huvides.

(2) Täisealist isikut ei või lapsendada.

§ 75. Lapsendaja

(1) Lapsendajaks võib olla vähemalt 25-aastane isik, kes on suuteline lapsendatavat kasvatama, tema eest hoolitsema ja teda ülal pidama. Kohus võib lubada lapsendajaks olla ka nooremal täisealisel isikul.

(2) Lapsendaja ei või olla isik:

- 1) kellelt vanema õigused on ära võetud või kellelt laps on ära võetud vanema õigusi ära võtmata;
- 2) kes on kõrvaldatud eestkostja kohustuste täitmisest seetõttu, et ta neid kohustusi nõuetekohaselt ei täitnud;
- 3) kes on piiratud teovõimega.

(3) Sama last võivad lapsendada ainult omavahel abielus olevad isikud.

[RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

§ 76. Lapsendamise otsustamine

(1) Lapsendamise otsustab kohus lapsendada sooviva isiku avalduse alusel. Lapsendamise otsustamisel kaasab kohus protsessi eestkostetasutuse arvamuse andmiseks.

(2) Lapsendamise otsustamiseks vajalikud andmed kogub ja valmistab ette eestkostetasutus kohtu korraldusel.

§ 77. Lapsendamise saladus

(1) Isik, kes teab lapsendamisest, peab hoidma lapsendamise saladust.

(2) Lapsendamise saladuse hoidmise kohustust rikkunud isik kannab vastutust seaduses sätestatud alustel.

(3) Lapsendamise andmete väljastamise kord kehtestatakse õigusaktiga.

§ 78. Vanemate nõusolek

(1) Last võib lapsendada vanemate kirjalikul nõusolekul. Vanem võib anda eestkostetasutusele nõusoleku lapsendamiseks ka siis, kui lapsendaja isik ei ole teada.

(2) Vanemad võivad lapsendamiseks antud nõusolekust loobuda lapsendamise otsustamiseni.

(3) Last võib lapsendada vanemate nõusolekuta, kui neilt on vanema õigused ära võetud.

[RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

§ 79. Lapse nõusolek

(1) Vähemalt 10-aastast last võib lapsendada tema nõusolekul. Arvestada tuleb ka noorema kui 10-aastase lapse soovi, kui lapse arengutase seda võimaldab.

(2) Last võib lapsendada tema nõusolekuta, kui laps enne lapsendamist elas lapsendaja perekonnas ega tea, et lapsendaja ei ole tema vanem.

§ 80. Lapsendaja abikaasa nõusolek

(1) Abielus olev isik võib lapsendada üksnes abikaasa kirjalikul nõusolekul.

(2) Teise abikaasa nõusolekuta võib lapsendada, kui abikaasade abielusuhted on lõppenud ja nad elavad lahus.

[RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

§ 81. Eestkostja nõusolek

Eestkoste all olevat last võib lapsendada üksnes eestkostja kirjalikul nõusolekul.

§ 82. Lapsendamine isiku poolt, kes ei ela Eestis

Isik, kes ei ela Eestis, võib Eestis elava Eesti kodaniku lapsendada üksnes sotsiaalministri nõusolekul.

§ 83. Lapsendamise otsus

(1) Laps loetakse lapsendatuks lapsendamise kohtuotsuse jõustumise päevast.

(2) Lapsendamisotsuse tegemisel otsustab kohus lapsendatava ees- ja perekonnanime muutmise (§ 85).

(3) Lapsendamise kohtuotsuse ära kirja saadab kohus ühe kuu jooksul kohtuotsuse jõustumisest perekonnaseisuasutusele, kus lapse sünniakt asub.

§ 84. Lapsendaja kandmine sünniakti

Lapsendaja kantakse vanemana lapsendatava sünniakti.

§ 85. [Kehtetu - RT I 2005, 1, 1- jõust. 31.03.2005]

§ 86. Lapsendamise õiguslikud tagajärjed

(1) Lapsendatu ja tema alanejad sugulased loetakse lapsendajate ja nende sugulaste suhtes, samuti lapsendajad ja nende sugulased lapsendatu ja tema alanejate sugulaste suhtes võrdseks sugulastega isiklike ning varaliste õiguste ja kohustuste osas.

(2) Lapsendatu kaotab isiklikud ja varalised õigused ning vabaneb kohustustest oma vanema ja tema sugulaste suhtes.

(3) Vanem kaotab isiklikud ja varalised õigused ning vabaneb kohustustest oma lapse suhtes, keda lapsendati, samuti lapsendatu alanejate sugulaste suhtes.

(4) Kui lapse lapsendab mees ja lapsel on ema, kes jääb lapse emaks, või kui lapse lapsendab naine ja lapsel on isa, kes jääb lapse isaks, säilivad lapse ja selle vanema ning tema sugulaste vahelised õigused ja kohustused.

§ 87. Lapsendamise kehtetuks tunnistamine ja vanema õiguste äravõtmine

(1) Kohus võib lapsendamise kehtetuks tunnistada üksnes siis, kui ilmneb, et on rikutud käesoleva seaduse §-des 74-76 ja 78-82 sätestatud tingimusi, samuti kui lapsendamine oli näilik.

(2) Kohus võib lapsendajalt ära võtta vanema õigused käesoleva seaduse §-s 54 sätestatud alustel või lapse lapsendajalt ära võtta vanema õiguste äravõtmiseta käesoleva seaduse §-s 53 sätestatud alustel.

(3) Lapsendamise kehtetuks tunnistamisel, lapsendajalt vanema õiguste äravõtmisel ja lapse äravõtmisel lapsendajalt vanema õiguste äravõtmiseta kaasab kohus protsessi eestkostetasutuse arvamuse andmiseks.

§ 88. Lapsendamist vaidlustavad isikud

(1) Lapsendamise kehtetuks tunnistamist võivad nõuda isikud, kelle õigusi lapsendamisega rikuti, samuti eestkostetasutus.

(2) Kui lapsendamine toimus vanema või eestkostja seaduses ettenähtud nõusolekuta, võib selle alusel lapsendamise kehtetuks tunnistamist nõuda ainult see isik, kelle nõusolekuta lapsendamine on toimunud.

(3) Lapsendajalt vanema õiguste äravõtmist või lapse äravõtmist vanema õiguste äravõtmiseta võib nõuda lapse vanem, kelle vanema õigused lapsendamisel säilisid, samuti teine lapsendaja või eestkostetasutus.

§ 89. Täisealiseks saanud lapsendatu lapsendamise kehtetuks tunnistamine

Täisealiseks saanud lapsendatu lapsendamist võib kehtetuks tunnistada käesoleva seaduse §-s 87 sätestatud alustel ja üksnes lapsendatu nõudel ning tingimusel, et lapsendamise kehtetuks tunnistamisega on nõus tema vanemad ja lapsendajad.

§ 90. Lapsendamise kehtetuks tunnistamise tagajärjed

(1) Kehtetuks tunnistatud lapsendamine on kehtetu algusest peale.

(2) Lapsendamise kehtetuks tunnistamisel loetakse, et käesoleva seaduse § 86 2. ja 3. lõikes nimetatud isiklikud ja varalised õigused ja kohustused ei ole lõppenud.

(3) Lapsendamise kehtetuks tunnistamise kohtuotsuse ärakirja saadab kohus 10 päeva jooksul kohtuotsuse jõustumisest perekonnaseisuasutusele, kus asub lapse sünniakt.

§ 91. Lapsendajalt vanema õiguste äravõtmise tagajärjed

(1) Lapsendaja, kellelt on ära võetud vanema õigused, kaotab lapse suhtes kõik õigused. Vanema õiguste äravõtmine lapsendajalt ei vabasta teda lapse ülalpidamiskohustusest, välja arvatud juhul, kui taastatakse lapse ja tema vanema vahelised õigused ja kohustused.

(2) Lapsendajalt vanema õiguste äravõtmisel võetakse temalt laps ära.

(3) Lapsendajalt vanema õiguste äravõtmisel otsustab kohus vanema soovil, kas taastada lapse ja vanema vahelised õigused ja kohustused ning kas anda laps vanema kasvatada, arvestades vähemalt 10-aastase lapse soovi. Arvestada tuleb ka noorema kui 10-aastase lapse soovi, kui lapse arengutase seda võimaldab.

(4) Kui vanema õigusi ei taastata, korraldab lapse elu eestkostetasutus.

(5) [Kehtetu - RT I 2005, 1, 1- jõust. 31.03.2005]

(6) Lapsendajalt vanema õiguse äravõtmise kohtuotsuse ära kirja saadab kohus 10 päeva jooksul kohtuotsuse jõustumisest perekonnaseisuasutusele, kus asub lapse sünniaht.

(7) Lapsendajalt äravõetud vanema õigusi ei taastata.

III osa **EESTKOSTE JA HOOLDUS**

11. peatükk **EESTKOSTE**

§ 92. Eestkoste sisu

(1) Eestkoste seatakse lapse kasvatamiseks, tema isiklike ja varaliste õiguste ja huvide kaitseks.

(2) Eestkoste seatakse lapse üle, kelle vanemad on surnud, teadmata kadunud või piiratud teovõimega või kelle vanematelt on vanema õigused ära võetud.

(3) Eestkoste võidakse seada ka lapse üle, kes on muudel põhjustel jäänud ilma vanemlikust hoolitsusest.

(4) Eestkoste seatakse ka täisealise piiratud teovõimega isiku varaliste ja isiklike õiguste ning huvide kaitseks.

(5) Eestkostet vajava isiku abikaasa, sugulased ja hõimlased, samuti kohtunik, politseinik, raviaasutuse juht, perekonnaseisuaameti ametnik, prokurör või muu ametiisik, kellel on andmeid eestkostet vajava isiku kohta, on kohustatud sellest teatama eestkostetasutusele eestkostet vajava isiku elukoha järgi.
[RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

§ 93. Eestkoste seadmine ja korraldamine

(1) Eestkoste seadmise otsustab kohus eestkostetasutuse või isiku, kelle üle eestkoste seatakse, avalduse alusel.

(2) Eestkoste seadmise otsustamiseks vajalikud andmed kogub ja valmistab ette eestkostetasutus.

(3) Eestkostet korraldab eestkostetasutus.
[RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

§ 94. Eestkoste seadmise koht

Eestkoste seatakse eestkostet vajava isiku elukoha järgi.

§ 95. Eestkostja

(1) Eestkostet teostab kohtu poolt määratud eestkostja. Ettepaneku isiku määramiseks eestkostjaks teeb eestkostetasutus.

(2) Isikut võib eestkostjaks määrata üksnes tema kirjalikul nõusolekul.

(3) Eestkostja valikul tuleb arvestada isiku omadusi ja võimeid eestkostja kohustuste täitmiseks ning tema suhteid isikuga, kelle üle eestkoste seatakse.

(4) Eestkostja määramisel arvestatakse vähemalt 10-aastase lapse või piiratud teovõimega isiku soovi. Arvestada tuleb ka noorema kui 10-aastase lapse soovi, kui lapse arengutase seda võimaldab.

(5) Kuni eestkostja määramiseni täidab eestkostja ülesandeid eestkostetasutus.

§ 96. Isik, kes ei või olla eestkostja

Eestkostjaks ei või olla:

1) alaealine;

2) piiratud teovõimega isik;

3) isik, kellelt vanema õigused on ära võetud või kellelt laps on ära võetud vanema õiguste äravõtmiseta;

- 4) eestkostja või hooldaja kohustuste täitmisest kõrvaldatud isik;
 - 5) isik, kes muul põhjusel ei ole võimeline täitma eestkostja kohustusi.
- [RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

§ 97. Lapse eestkostja

- (1) Eestkostja on lapse seaduslik esindaja.
- (2) Eestkostja on kohustatud hoolitsema lapse kasvatamise ja ülalpidamise eest.

§ 98. Eestkostja esindusõigus

- (1) Eestkostja on eestkostetava seaduslik esindaja.
 - (2) Eestkostja on kohustatud hoolitsema eestkostetava ja tema ülalpidamise eest ning lähtuma oma tegevuses eestkostetava huvidest.
- [RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

§ 99. Tehingute piirangud

- (1) Eestkostetasutuse eelneva nõusolekuta ei või eestkostja:
 - 1) võõrandada eestkostetava kinnisasju või koormata seda piiratud asjaõigusega;
 - 2) võõrandada eestkostetava vallasasja, millel on eestkostetava jaoks eriline väärtus;
 - 3) kinkida eestkostetava vallasasja, välja arvatud tavapärased kingitused;
 - 4) pantida eestkostetava vallasasju;
 - 5) võtta eestkostetava nimel laenu ja loobuda võla sissenõudmisest;
 - 6) loobuda eestkostetava nimel pärandi vastuvõtmisest.
- (2) Käesoleva paragrahvi 1. lõikes nimetatud tehingute tegemiseks ei või piiratud teovõimega isiku eestkostja anda nõusolekut eestkostetasutuse eelneva nõusolekuta.
- (3) Eestkostja kohta käesoleva paragrahvi 1. ja 2. lõikes sätestatud kohaldatakse ka vanema ja lapse suhtes.

§ 100. Keelatud tehingud

- (1) Eestkostja ei või teha tehingut eestkostetavaga, välja arvatud juhul, kui tehingust ei teki eestkostetavale tsiviilkohustusi.
 - (2) Eestkostja ei või eestkostetava nimel teha tehingut oma abikaasa, alanejate ja ülenejate sugulaste ja õdede ja vendadega.
 - (3) Eestkostja ei või esindada eestkostetavat vaidlustes iseenda ja käesoleva paragrahvi 2. lõikes nimetatud isikutega. Sel juhul esindab eestkostetavat eestkostetasutus.
 - (4) Eestkostja ja eestkostetava kohta käesoleva paragrahvi 1.-3. lõikes sätestatud kohaldatakse ka vanema ja lapse suhtes.
- [RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

§ 101. Eestkostja aruanne

- (1) Eestkostja on kohustatud andma eestkostetasutusele aru eestkostja ülesannete täitmise kohta.
- (2) Eestkostetava vara valitsemise kohta esitab eestkostja eestkostetasutusele iga-aastase kirjaliku aruande.
- (3) Käesoleva paragrahvi 1. ja 2. lõikes sätestatud kohustused ei käi vanemate kohta.

§ 102. Eestkostja volituste lõpetamine

- (1) Kui eestkostja jätab oma ülesanded täitmata või ei täida neid nõuetekohaselt, lõpetab kohus eestkostja volitused eestkostetasutuse nõudel.
- (2) Eestkostetava huvides võib eestkostetasutus käesoleva paragrahvi 1. lõikes nimetatud nõude esitamisel kõrvaldada eestkostja oma ülesannete täitmisest, kuni kohus otsustab eestkostja volituste lõpetamise.

§ 103. Eestkoste lõpetamine

Kui langevad ära eestkoste seadmise eeldused, peab eestkostja esitama kohtule avalduse eestkoste lõpetamiseks. Avalduse võib esitada ka eestkostetasutus.

§ 104. Eestkoste lõppemine

Eestkoste lõpeb:

- 1) eestkostetava surmaga;
- 2) eestkostetava lapse vanema õiguste taastamisega;
- 3) eestkostetava lapsendamisega;
- 4) [Kehtetu - RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]
- 5) eestkostetava lapse täisealiseks saamisega.

12. peatükk HOOLDUS

§ 105. Teovõimelise isiku hooldus

(1) Hoolduse seab eestkosteasutus täisealisele teovõimelisele isikule, kes vaimsete või kehaliste puuete tõttu vajab abi oma õiguste teostamisel ja kohustuste täitmisel.

(2) Hooldust teostab eestkosteasutuse poolt määratud hooldaja. Hooldus seatakse ja hooldaja määratakse hooldatava nõusolekul.

(3) Hooldus seatakse mingi toiminguga või teatud toimingute tegemiseks.

(4) Hooldaja ei ole hooldatava seaduslik esindaja.

§ 106. Hoolduse lõpetamine

Eestkosteasutus lõpetab hoolduse, kui seda soovib hooldatav või kui on ära langenud hoolduse seadmise alus.

IV osa PEREKONNASEISUAKTID

13. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 107. Perekonnaseisuakt

Perekonnaseisuakt on perekonnaseisuasutuses sünni, surma, abielu sõlmimise ning abielu lahutamise kohta koostatud dokument, millega tõendatakse sünni, surma, abielu sõlmimist ja abielu lahutamist.

[RT I 2005, 1, 1- jõust. 31.03.2005]

§ 107¹. Perekonnaseisutunnistus

(1) Perekonnaseisutunnistus on dokument, mis sisaldab perekonnaseisuakti andmeid ja tõendab perekonnaseisuakti olemasolu.

(2) Perekonnaseisutunnistuseks on:

- 1) sünnitunnistus;
- 2) surmatunnistus;
- 3) abielutunnistus;
- 4) abielulahutuse tunnistus;
- 5) [Kehtetu - RT I 2005, 1, 1- jõust. 31.03.2005]

(3) Perekonnaseisutunnistus antakse perekonnaseisuasutuse poolt perekonnaseisuakti alusel. Tunnistus antakse isikule, kelle kohta see on koostatud, samuti tema esindajale.

(4) Surmatunnistus antakse surnu abikaasale, sugulasele või hõimlasele.

§ 108. Perekonnaseisuasutused

(1) Perekonnaseisuakte koostavad ja perekonnaseisutunnistusi annavad välja perekonnaseisuasutused.

(1¹) Perekonnaseisuasutusteks käesoleva seaduse tähenduses on:

- 1) valla ja linnavalitsus;
- 2) maavalitsus;

- 3) Eesti välisesindus;
- 4) Siseministeerium.

(2) Vallavalitsused koostavad sünni- ja surmaakte. Linnavalitsused koostavad sünni- ja surmaakte juhul, kui nende haldamisel oleval territooriumil ei asu maavalitsust.

(3) Maavalitsused koostavad sünni-, surma-, abielu- ja abielulahutusakte, muudavad, parandavad ja tühistavad neid akte, taastavad kaduma läinud perekonnaseisuakte, hoiavad aktiraamatuid, annavad välja tunnistusi, perekonnaseisuakti ärakirju ja tõendeid.

(3¹) Konsulaarametnik võib põhjendatud vajaduse korral koostada sünni-, surma- ja abieluakte, arvestades asukohariigi seadusandlust.

(4) Siseministeerium korraldab perekonnaseisuaktide teiste eksemplaride hoidmist ja kannab neisse aktidesse märkusi, annab välja sünni-, surma- ja abielutunnistusi, perekonnaseisuaktide ärakirju ning tõendeid kirikuraamatute alusel ning juhendab teisi perekonnaseisuasutusi perekonnaseisuaktide ja -tunnistuste koostamise küsimustes.

[RT I 2005, 1, 1- jõust. 31.03.2005]

§ 109. Perekonnaseisuakti kande alus ja andmed

(1) Perekonnaseisuakti kande tegemiseks tuleb esitada dokument, mis tõendab perekonnaseisuakti kantavat asjaolu ja avaldaja isikut.

(1¹) Perekonnaseisuakti kande aluseks olev välisriigi dokument peab olema legaliseeritud või kinnitatud välisriigi avaliku dokumendi legaliseerimise nõude tühistamise konventsiooni (RT II 2000, 27, 165; RT I 2002, 90, 521) artikli 3 lõikes 1 nimetatud tunnistusega (*apostille*), kui välisleping ei näe ette teisiti.

(2) Perekonnaseisuasutus võib isikult perekonnaseisuakti kande tegemiseks nõuda andmeid, mis tulenevad seadusest või seaduse alusel antud õigustloovast aktist.

(3) Perekonnaseisuakti ära kiri väljastatakse kohtule, prokuratuurile, politseile, perekonnaseisuasutusele, eestkosteasutusele, notarile, rahvastikuregistri volitatud töötlejale, kohtutäiturile, kodakondsus- ja migratsiooniametnikule ning täisealisele isikule, kelle kohta perekonnaseisuakt on koostatud, ja teistele isikutele õigustatud huvi olemasolu korral.

(4) Perekonnaseisuakti koostamisel kontrollib perekonnaseisuasutuse ametnik esitatud dokumentide andmete vastavust rahvastikuregistrisse kantud andmetele. Rahvastikuregistri volitatud töötlejale antakse üle perekonnaseisuakti ära kiri või andmed perekonnaseisuaktilt ja perekonnaseisuakti muutmise otsus või akt või andmed sellelt.

(5) Perekonnaseisuakti andmeid väljastatakse haldusorganile, kui see on vajalik haldusorganile vahetult seaduse või välislepinguga ettenähtud ülesannete täitmiseks.

[RT I 2004, 14, 92- jõust. 14.05.2004]

§ 109¹. Perekonnaseisualaste dokumentide üleandmine avalikku arhiivi

Kirikuraamatud, sünni-, abielu- ja surmaregistrid, perekonnakirjad ning perekonnaseisuaktid antakse üle avalikku arhiivi 110 aastat pärast nende koostamist.

[RT I 2004, 14, 92- jõust. 14.05.2004]

§ 110. Kande parandamine ja muutmine

(1) Perekonnaseisuasutus parandab kandes vigu ja teeb neis muudatusi, kui selleks on küllaldane alus ja huvitatud isikute vahel ei ole vaidlust.

(1¹) Perekonnaseisuakti võib muuta ja parandada käesolevas seaduses sätestatud juhtudel kohtu või perekonnaseisuasutuse otsuse alusel, millega parandatakse või muudetakse perekonnaseisuakti kannet.

(2) Kui perekonnaseisuasutus keeldub kande parandamisest või muutmisest, samuti vaidluse korral asjast huvitatud isikute vahel, otsustab kande parandamise või muutmise kohus huvitatud isiku avalduse alusel.

§ 111. Perekonnaseisuakti tühistamine

(1) Esmase perekonnaseisuakti tühistamise otsustab kohus huvitatud isikute avalduse alusel.

(2) Korduva või taastatud perekonnaseisuakti tühistab perekonnaseisuasutus, kui selleks on küllaldane alus.

§ 112. Perekonnaseisuahtide koostamine, muutmine, parandamine, taastamine ja tühistamine ning perekonnaseisutunnistuste väljaandmine

Perekonnaseisuahtide koostamise, muutmise, parandamise, taastamise ja tühistamise ning perekonnaseisutunnistuste väljaandmise kord, sealhulgas perekonnaseisuahtide ja -tunnistuste vormid ning perekonnaseisutunnistuste tehniline kirjeldus kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega.
[RT I 2004, 14, 92- jõust. 14.05.2004]

§ 112¹. Perekonnaseisuasutusele esitatavate andmete loetelu

(1) Abiellumisavalduses, abiellulahutuse avalduses, perekonnaseisuahti kannete muutmise või parandamise avalduses, perekonnaseisuahti taastamise või tühistamise avalduses, korduva perekonnaseisutunnistuse või perekonnaseisuahti kantud andmete kohta tõendi väljaandmise avalduses, lapse isast põlvnemise kindlakstegemise avalduses, perekonnaseisu tõendi väljaandmise avalduses ja abiellumist takistavate asjaolude puudumise tõendi väljaandmise avalduses esitatavate andmete loetelu kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega.

(2) Käesoleva paragrahvi lõiget 1 ei kohaldata Eesti välisesindustele esitatavate andmete suhtes.
[RT I 2005, 1, 1- jõust. 31.03.2005]

§ 112². Avalduste ja tõendite vormid

(1) Perekonnaseisuasutustele esitatavate avalduste ja nende poolt väljaantavate tõendite vormid kehtestatakse siseministri määrusega.

(2) Käesoleva paragrahvi lõiget 1 ei kohaldata Eesti välisesindustele esitatavate avalduste suhtes.
[RT I 2004, 14, 92- jõust. 14.05.2004]

§ 113. [Kehtetu- RT I 1997, 28, 422- jõust. 19.04.1997]

14. peatükk PEREKONNASEISUAHTIDE LIIGID

1. jagu Sünniaht

§ 114. Sünniahti koostamine

(1) Sünniaht koostatakse Eesti perekonnaseisuasutuses, kui:

- 1) laps sünnib Eestis,
- 2) lapse vanema elukoht on Eestis või
- 3) lapse vanemal on Eesti kodakondsus.

Eesti perekonnaseisuasutus koostab sünniahti käesoleva lõike punktides 1–3 nimetatud juhul, kui sünd pole registreeritud välismaal.

[RT I 2005, 20, 124- jõust. 01.06.2005]

(1¹) Sünniaht koostatakse perekonnaseisuasutuses, kellele sellekohane avaldus esitatakse.
[RT I 2005, 20, 124- jõust. 01.06.2005]

(2) Sünniaht koostatakse vanema avalduse alusel. Kui vanem on surnud või ta ei saa avaldust esitada, esitab avalduse vanema sugulane, selle raviasutuse juht, kus laps sündis, või muu isik.

(3) Sünniaht koostatakse ühe kuu jooksul lapse sündimise, leidlapse puhul lapse leidmise või surnult sündinud lapse puhul surnult sündimise päevast arvates.

[RT I 2005, 20, 124- jõust. 01.06.2005]

(4) Leidlapse sünniahti kannet vanemate kohta ei tehta.

2. jagu Surmaht

§ 115. Surmahti koostamine

(1) Surmaht koostatakse Eesti perekonnaseisuasutuses, kui:

- 1) isiku surmakoht on Eestis,

- 2) surnud isiku viimane elukoht oli Eestis või
- 3) surnud isikul oli Eesti kodakondsus. Eesti perekonnaseisuasutus koostab surmaakti käesoleva lõike punktides 1–3 nimetatud juhul, kui surm pole registreeritud välismaal.
[RT I 2005, 20, 124- jõust. 01.06.2005]

(1¹) Surmaakt koostatakse perekonnaseisuasutuses, kellele vastav avaldus esitatakse.
[RT I 2005, 20, 124- jõust. 01.06.2005]

(2) Surma fakti tuvastamise ja isiku surnuks tunnistamise kohtuotsuse alusel koostab surmaakti perekonnaseisuasutus kohtu asukoha järgi.

(3) Surmaakti koostamiseks esitab perekonnaseisuasutusele avalduse surnu abikaasa, sugulane, hõimlane või teine isik, kes elas koos surnud isikuga, nende puudumisel raviaasutuse juht, politseinik või muu ametnik.

(4) Surmaakt koostatakse kolme päeva jooksul isiku surmapäevast või surnud isiku leidmise päevast.

§ 115¹. Surmaakti tühisus

(1) Surmaakt on tühine, kui on tõendatud, et isik, kelle kohta surmaakt koostati, on elus või surmaakti aluseks olnud dokument on koostatud vale isiku kohta või surmaakt on muul viisil ilmselgelt alusetult koostatud.

(2) Tühine surmaakt on kehtetu algusest peale.

(3) Perekonnaseisuasutus võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud põhjusel surmaakti tühisuse oma otsusega kindlaks teha igal ajal.

(4) Alusetult koostatud surmaakti tühisuse võib tuvastada perekonnaseisuasutus, kellel on surmaakti koostamise pädevus.

(5) Käesolevat paragrahvi ei kohaldata, kui surma fakt on kohtu poolt tuvastatud või isik on kohtu poolt surnuks tunnistatud.

[RT I 2004, 14, 92- jõust. 14.05.2004]

3. jagu Abieluakt

§ 116. Abieluakti koostamine

Abieluakti koostab perekonnaseisuasutus, kus abielu sõlmiti.

§ 117. Abiellumisavaldus

(1) Abiellujad esitavad kirjaliku abiellumisavalduse perekonnaseisuasutusele isiklikult.

(2) Abiellumisavalduses kinnitavad abiellujad oma allkirjaga, et nad soovivad abielluda ja et puuduvad abielu sõlmimist takistavad asjaolud ja et nad on teadlikud teineteise tervislikust seisundist.

(3) Isik, kes oli varem abielus, peab esitama abielu lõppemist või abielu kehtetuks tunnistamist tõendava dokumendi.

§ 118. Avaldus abiellumist takistavate asjaolude kohta

Kui enne abielu sõlmimist teatatakse perekonnaseisuasutusele abielu sõlmimist takistavast asjaolust, lükatakse abielu sõlmimine vajaduse korral avalduse kontrollimiseks kuni üheks kuuks edasi.

4. jagu Abielulahutusakt

§ 119. Abielulahutusakti koostamise koht

Abielulahutusakt koostatakse perekonnaseisuasutuses, kus abielu lahutatakse.
[RT I 2005, 20, 124- jõust. 01.06.2005]

§ 120. Abielulahutusakt abikaasade kokkuleppel

(1) Abielulahutusakt koostatakse mõlema abikaasa kohalolekul, kui abielu lahutatakse abikaasade kokkuleppel.

(2) Abielulahutusakti võib koostada ühe abikaasa kohalolekuta, kui ta mõjuvatel põhjustel ei saa perekonnaseisuasutusse ilmuda ja esitatakse tema notariaalselt tõestatud nõusolek abielu lahutamiseks tema kohalolekuta. Välisriigis viibiv abikaasa võib esitada kirjaliku nõusoleku, millel avaldaja allkiri on Eesti Vabariigi konsulaarametniku poolt kinnitatud.
[RT I 2005, 20, 124- jõust. 01.06.2005]

§ 121. Abielulahutusakt abikaasa avaldusel

(1) Kui abielu lahutatakse ühe abikaasa avalduse alusel, koostatakse abielulahutusakt perekonnaseisuasutuses tema kohalolekul.

(2) Abielulahutusakti koostamiseks esitab abikaasa kohtuotsuse ärakirja teise abikaasa teadmata kadumise fakti tuvastamise kohta.

(3) Perekonnaseisuasutus teatab abielu lahutamisest teadmata kadunud abikaasa vara hooldajale.
[RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

§ 122. [Kehtetu - RT I 2005, 1, 1- jõust. 31.03.2005]

5. jagu. Sünniakti muudatused

§ 123. Sünniakti muudatused seoses lapsendamisega

(1) Seoses lapsendamisega teeb muudatused sünniaktis perekonnaseisuasutus, kus sünniakt asub.

(2) Seoses lapsendamisega tehakse muudatused lapse sünniakti lapsendamise kohtuotsuse, lapsendaja avalduse ja tema isikut tõendava dokumendi alusel.

(3) Kui lapsendaja ei esita käesoleva paragrahvi 2. lõikes nimetatud avaldust ühe kuu jooksul lapsendamisest, teeb perekonnaseisuasutus lapse sünniakti muudatuse lapsendamise kohta kohtuotsuse alusel.

(4) Muudetud sünniakti alusel annab perekonnaseisuasutus välja lapse uue sünnitunnistuse.

§ 124. Lapsendamise andmete tühistamine

(1) Lapsendamise kehtetuks tunnistamise kohtuotsuse alusel taastab perekonnaseisuasutus lapse sünniaktis kõik andmed, mis olid sünniaktis enne lapsendamist.

(2) Kohtuotsuse alusel, millega on lapsendajalt vanema õigused ära võetud ja vanema õigused taastatud, taastab perekonnaseisuasutus lapse sünniaktis kõik andmed, mis olid selles enne lapsendamist.

§ 125. Sünniakti muudatused seoses põlvnemisega

(1) Seoses isast põlvnemise kindlakstegemisega või põlvnemise tuvastamisega teeb sünniaktis muudatused perekonnaseisuasutus, kus sünniakt asub.

(2) Avalduse käesoleva paragrahvi 1. lõikes nimetatud muudatuse tegemiseks võib esitada ükskõik millisele perekonnaseisuasutusele.
[RT I 2005, 20, 124- jõust. 01.06.2005]

(3) Pärast lapse sünniaktis muudatuse tegemist antakse välja uus sünnitunnistus.

6. jagu

Nimemuutmisakt

[Kehtetu - RT I 2005, 1, 1- jõust. 31.03.2005]

§ 126. Nimemuutmisakti koostamine

[Kehtetu -RT I 2005, 1, 1- jõust. 31.03.2005]

§-d 127--128. [Kehtetud]

V osa

RAKENDUSSÄTTED

§ 129. Seaduse jõustumine

Perekonnaseadus jõustub 1995. aasta 1. jaanuaril.

§ 130. Seaduse kohaldamine

(1) Perekonnaseadusel ei ole tagasiulatuvat jõudu, kui rakendussätetest ei tulene teisiti.

(2) Enne selle seaduse jõustumist tekkinud ja sel päeval kestvatele perekonnaõigussuhetele kohaldatakse perekonnaseaduse sätteid, kui rakendussätetest ei tulene teisiti.

(3) Paragrahvis 115¹ sätestatud kohaldatakse kõigi käesoleva seaduse alusel koostatud surmaaktide suhtes. [RT I 2004, 14, 92- jõust. 14.05.2004]

§ 130¹. Perekonnaseisuasutuse ülesannete täitmise õiguse andmine vaimulikule

(1) Regionaalminister võib anda kiriku, koguduse või koguduste liidu vastava ettevalmistusega vaimulikule õiguse täita perekonnaseisuasutuse ülesandeid, mis on seotud abielu sõlmimisega.

(2) Regionaalministrilt abielu sõlmimise õiguse saanud kiriku, koguduse või koguduste liidu vaimulik võrdsustatakse abielu sõlmimisega seonduvate ülesannete täitmisel perekonnaseisuasutusega ning tal on õigus koostada abieluakte ja anda välja abielutunnistusi.

(3) Abielu sõlmimisega seonduvate perekonnaseisuasutuse ülesannete kiriku, koguduse või koguduste liidu vaimulikule üleandmise ning ülesannete täitmise tingimused ja kord kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega.

(4) Kiriku, koguduse või koguduste liidu vaimuliku poolt abielu sõlmimisega seonduvate ülesannete täitmise üle teostab järelevalvet Siseministeerium. [RT I 2004, 22, 148- jõust. 08.04.2004]

§ 131. Abieluvaraleping

Abieluvaralepingu võib sõlmida ka vara suhtes, mis on omandatud enne selle seaduse jõustumist.

§ 132. Vara jagamine

Lahusvara määratakse kindlaks ja ühisvara jagatakse perekonnaseaduse sätete kohaselt ka siis, kui see oli omandatud enne selle seaduse jõustumist.

§ 133. Vastutus abikaasa kohustuse eest

Käesoleva seaduse § 20 sätteid kohaldatakse ka vara suhtes, mis on soetatud enne selle seaduse jõustumist.

§ 134. Abielu lõppemise aeg

Kui kohtuotsus abielu lahutamiseks on tehtud enne selle seaduse jõustumist, lõpeb abielu abielulahutuse registreerimisega perekonnaseisuasutuses.

§ 135. Isast põlvnemise tuvastamine

(1) Pärast selle seaduse jõustumist tuvastab kohus isast põlvnemist käesoleva seaduse § 42 sätete kohaselt ka juhul, kui laps on sündinud või eostatud enne selle seaduse jõustumist.

(2) Käesoleva paragrahvi 1. lõikes sätestatud ei kohaldata, kui jõustunud kohtuotsusega on enne selle seaduse jõustumist isaduse tuvastamise nõue jäetud rahuldamata.

§ 136. Alimendid (elatis)

(1) Enne selle seaduse jõustumist kohtuotsusega väljamõistetud alimente (elatis) nõutakse sisse kohtuotsuses märgitud suuruses.

(2) Huvitatud isiku nõudel võib kohus muuta alimentide (elatis) suurus ja elatise välja mõista käesoleva seaduse sätete alusel nõude esitamisest alates.

(3) Käesoleva seaduse § 71 sätet kohaldatakse ka enne selle seaduse jõustumist tekkinud alimentide (elatis) võlgnevuse suhtes.

§ 137. Abielu ja lapsendamise kehtetus

Abielu kehtetuks tunnistamine ja lapsendamise kehtetuks tunnistamine toimub perekonnaseaduse sätete kohaselt ka siis, kui abielu on sõlmitud või lapsendamine toimunud enne selle seaduse jõustumist.

§ 138. Kiriklik abielu

Kiriklik abielu loetakse kehtivaks, kui see on sõlmitud abielu sõlmimise ajal Eestis kehtinud seaduse kohaselt.

§ 139. Hagi aegumine

(1) Kui enne selle seaduse jõustumist kehtinud hagi aegumistähtaeg on seaduse jõustumise ajaks möödunud, kohaldatakse varem kehtinud aegumistähtaega.

(2) Kui enne selle seaduse jõustumist kehtinud hagi aegumistähtaeg ei ole seaduse jõustumise ajaks möödunud ja käesolevas seaduses sätestatakse pikem aegumistähtaeg, kohaldatakse pikemat aegumistähtaega.

(3) Kui enne selle seaduse jõustumist kehtinud seaduse kohaselt hagi aegumist ei kohaldatud, kuid käesolevas seaduses on see ette nähtud või selles kehtestatud varasemast aegumistähtajast lühem aegumistähtaeg, kohaldatakse käesolevas seaduses sätestatud aegumistähtaega, arvutades selle algust seaduse jõustumisest.

§ 140. [Kehtetu - RT I 2005, 1, 1- jõust. 31.03.2005]

§ 141. Õigusvastaselt võõrandatud vara

Abielu kestel abikaasale tagastatud või asendatud õigusvastaselt võõrandatud vara või selle vara eest makstav hüvitus (kompensatsioon) on abikaasa lahusvara, kui seadusest ei tulene teisiti.

§ 142. [Käesolevast tekstist välja jäetud]

Õiend

Lugeda RT I 1994, 75, 1326 avaldatud perekonnaseaduse § 17 lõikes 3 sõna "vallaasi" asemel õigeaks sõna "vallasasi".

Alus: "Riigi Teataja seaduse" § 17 lg 3 ja lg 3¹ punkt 2 ning Riigikogu õiguskomisjoni taotlus 22.03.2007 2-8/184.